

01.03.2024

6-А

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Античні міста-держави- осередки Давньогрецької цивілізації на теренах України.

Мета: розкрити причини виникнення античних міст-держав у Північному Причорномор'ї; розглянути відносини між античними містами-державами Північного Причорномор'я та сусідніми народами; охарактеризувати господарське та суспільне життя полісів.

Актуалізація опорних знань

Синтез думок: поясніть поняття й терміни

Бесіда

- Пригадайте, що таке Велика грецька колонізація.
- Коли і чому вона розпочалася?
- Де греки засновували свої колонії?

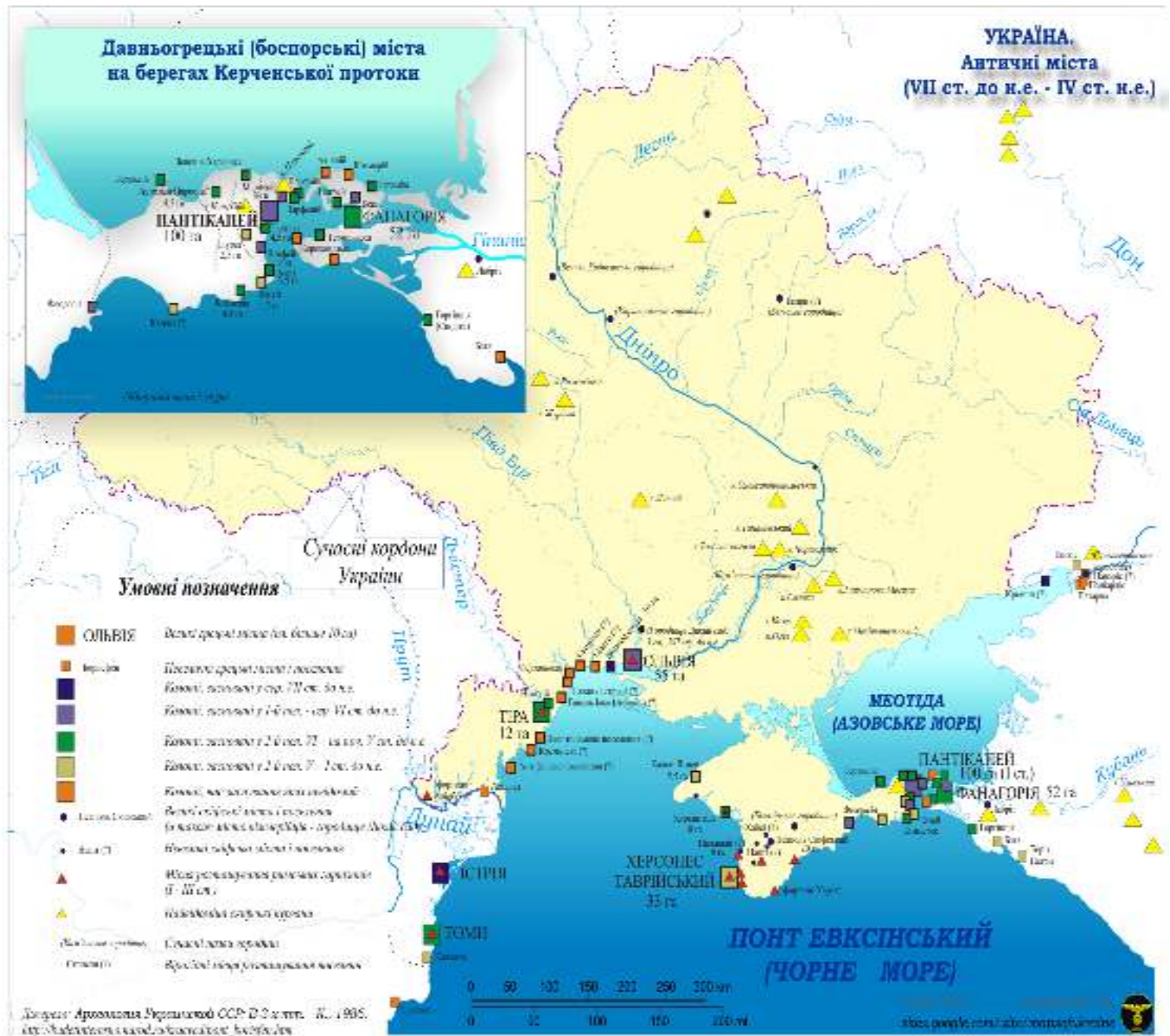
Мотивація навчальної діяльності

Чорне море мало незвичний для греків характер. Бурхливе, без островів, на яких можна було б зупинитися, вода чорного відтінку. Узбережжя населяли войовничі племена, що ускладнювало висадку переселенців. Тому греки спершу називали це море **Понт Аксинський** — негостинне море. Однак невдовзі змінили назву на **Понт Евксинський** — гостинне море. Інше море України — Азовське — в давньогрецьких документах називали **Меотидою**.

Вивчення нового матеріалу

Першу колонію на землях сучасної України вихідці з Мілету заснували на острові Березань біля Бузького лиману. Згодом були засновані й інші міста, які стали важливими осередками давньогрецької цивілізації в Північному Причорномор'ї: Тіра, Ольвія, Херсонес, Феодосія, Пантікапей.

Робота з картою

Ольвію (з грец. — щаслива) вихідці з Мілету заснували в VII ст. до н. е. (647-646 рр. до н. е.) на правому березі Бузького лиману. Жителі/жительки міста (їх називали ольвіюполітами) займалися сільським господарством та гончарним і металообробним ремеслами. Основну роль у торгівлі з Ольвією відігравало м. Афіни.

Ольвія (“щаслива”)

У VI ст. до н. е. вихідці з Мілета заснували місто Ольвію (на території сучасного с. Парутине в Миколаївській області)

Знищена
гунами у
70х рр. IV ст.

Жителі Ольвії займались землеробством, скотарством та ремеслами. Ольвійські купці торгували з багатьма племенами, що проживали на території сучасної України.

Ольвія була обнесена високим муром. У центрі міста - площа для народних зборів (агора). Вулиці були вимощені кам'яними плитами. В Ольвії споруджували кам'яні будівлі, школи, крамниці, були водогін та каналізація.

Археологи встановили, що місто було оточене мурами. У центрі гористої частини розташовувався центральний майдан — агора — з громадськими будівлями, гімнасієм (школа для хлопців), театром та іподромом. На теменосі (священному місці) були храми, святилища й жертовники на честь олімпійських богів. Місто мало водогін, лазні. За державним устроєм Ольвія, як і більшість грецьких колоній, була рабовласницькою демократією.

У V ст. до н. е. (422-421 рр. до н. е.) греки — вихідці з Гераклеї Понтійської — заснували м. **Херсонес** («півострів»). Місто розташовувалось на скелястому мисі (околиця сучасного Севастополя), оточеному зручними для кораблів бухтами. Навколо жили ворожі племена таврів і кочових скіфів, тому херсонесити споруджували міцні оборонні стіни з фортечною брамою й вежами. Жителі вирощували виноград, зернові культури, розводили худобу, активно торгували з містами Північного Причорномор'я. Херсонес був демократичною рабовласницькою державою. Руїни Херсонеса (сучасне фото) 23 червня 2013 р. Херсонес Таврійський включений до списку світової спадщини ЮНЕСКО.

Херсонес (півострів)

Засноване місто у 422-421 рр. ст. до н.е. мешканцями Гераклеї Понтійської поблизу сучасного Севастополя

Припинив своє існування в XV ст.

Глиняний посуд з Херсонесу

Херсонесити займалися виноградарством, землеробством та скотарством. Про це свідчать знайдені у великій кількості ножі виноградарів, преси для вичавлювання соку з винограду, а також кам'яні жорна для розмелювання зерна

Руїни театру

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Засноване в VI ст. до н. е. на Керченському півострові **м. Пантікапей** лежало на березі глибокої зручної бухти, на важливому торговельному шляху, що сполучає Азовське море з Чорним. Пантікапей був розташований на укріпленому пагорбі — акрополі. У III ст. до н. е. Пантікапей став столицею багатого Боспорського царства (480 р. до н. е. — VI ст.), володіння якого охоплювали все східне узбережжя Криму, Таманський півострів і деякі райони в гирлі річки Дон.

Робота з візуальними джерелами

Пантікапей (рибний шлях)

З 2-ї половини VI століття до н.е. Пантікапей карбував власну монету. З утворенням близько 480 року до н.е.

Боспорської держави став її столицею. Розквіт Пантікапея припадає на V - початок III століття до н.е., коли він був найбільшим ремісничим і торговельним центром Північного Причорномор'я

Монети Пантікапею

Царський курган

Пантікапей був заснований у 1-й половині VI століття до н.е. на західному березі Керченської протоки (на місці сучасної Керчі) переселенцями з Мілета

Руїни Пантікапея

Тіра

Назва міста походить від грецької назви Дністра – Тірас. Місце розташування залишків Тіри - околиця сучасного Білгорода-Дністровського лиману Одеської області. Колонія заснована вихідцями з Мілета наприкінці VI ст. - початок V ст. до н. е.

Населення Тіри займалося посередницькою торгівлею, сільським господарством, скотарством, меншою мірою - ремеслами. Тіра мала сільську округу. Тут вирощували зерно, ловили рибу, випасали худобу.

Розкопками знайдено залишки житлових кварталів VI-го ст. до н. е. та оборонних споруд кінця IV-го ст. до н. е.

Боспорське царство
(Боспор – давньогрецька назва Керченської протоки)

Столиця – м. Пантікапей, виникло внаслідок об'єднання античних міст-держав 480 р. до н. е. й об'єднувало територію Керченського і Таманського півостровів, а також південне узбережжя Азовського моря до гирла Дону. Ця держава не була суто грецькою, до неї входили і місцеві племена. Основою економіки Боспорського царства вважалося землеробство, виноградарство і рибальство, продукти яких вивозилися морем до Греції та Малої Азії. Розвивалося ремесло, велася торгівля з сусідніми племенами.

Боспорське царство – це рабовласницька монархія.

У VI ст. увійшло до складу Візантійської імперії, і Боспорське царство остаточно припинило існування.

Основні заняття жителів полісів Північного Причорномор'я

сільське господарство
(вирощували
пшеницю, ячмінь,
просо)

садівництво

городництво

скотарство

Ремісництво
(ювелірна справа,
зброярство,
гончарство, вазопис)

торгівля (з місцевим
населенням та
метрополією)

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Коли і де на теренах України виникли грецькі (античні) міста?		Прекрасно
Чим землі Північного Причорномор'я привабили грецьких колоністів?		Добре
Як було влаштоване життя античних міст-держав?		Треба попрацювати
Які пам'ятки античної доби збереглися до наших днів на теренах України?		Нічого не зрозуміло

Перегляньте відео: <https://youtu.be/YaZhs6FfAO8?si=uXKuTHi-gGnVaAd5>

Домашнє завдання:

- Опрацювати опорний конспект, §39 прочитати.
- Підготуйте творчий проєкт «Скарби античної цивілізації» (презентація, відео, лепбук...)
- повторити тему «Культурні здобутки цивілізацій Стародавнього Сходу».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, або на ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com
Бажаю успіхів у навчанні!

